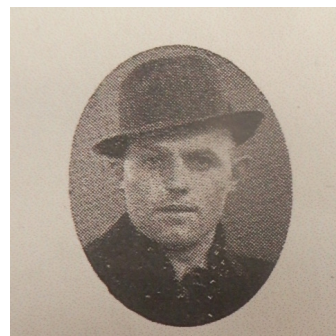

Laurits Andersens gård – modstandsgården i Vindinge Lillevang

Laurits Frederik Andersen var født den 24. december 1913 i Sengeløse og gift med Eli Ragnhild, født Jensen den 25. januar 1918 på Penstrupdal syd for Tune. Han var 2. generation på gården matr.nr. 18 i Vindinge Lillevangs allernordøstligste hjørne med indkørsel fra Københavnsvej 310 (i dag Østre Hedevej 2). Laurits Andersen var uddannet ved landbruget og overtog gården i 1936. På de 35 tdr. land og i bygningerne fra 1880 holdt han 4 heste, 12 køer, 8 stk. ungvæg, 23 svin og 3 får.

Hans militære erfaring som sergent i hæren, hans gårds specielle placering og hans bekendtskab med lederen af Falck i Roskilde, hvor hans bror var ansat, var de vigtigste forudsætninger for hans deltagelse i modstandskampen.

Modstandsmandens Laurids Andersens gård i Vindinge kom til at danne basen for blandt andet telegrafkommunikation med Englænderne i 1943.

Kontakt med England

Efter nogle indledende, dårlige erfaringer med engelskuddannede telegrafister, nedkastet i Danmark med deres engelske materiel, fandt englænderne efterhånden ud af at bruge en række danske telegrafister med danskbyggede sendere. Fra foråret 1943 var der en nogenlunde sikker og hurtig kontakt mellem England og Danmark, formidlet af en lille flok telegrafister, som blev meget rost af englænderne. På grund af Laurits Andersens gårds afsides og højtliggende placering blev den egnens bedste og mest anvendte sendested. Herfra sendte først og fremmest ingeniør Tage Fischer Holst

med dæknavnet ”Joseph” fra omkring årsskiftet 1943/44 til september 1944. Trods det farefulde job klarede han at sende resten af besættelsestiden andre steder fra. Og Englændernes tilfredshed med hans arbejde var overstrømmende: ”Joseph is doing splendidly” ... ”Please try to send us some more like Joseph, they will be worth their weight in gold”.

”Joseph” kaldte gården ”et førsteklasses sted”. ”Der var det gode ved denne gård, at den lå et stykke fra vejen København-Roskilde, på en strækning uden sideveje. Vagterne havde derfor god tid til at slå alarm, når de tyske pejlevogne dukkede op, og man kunne redde sig et par minutters ekstra sendetid”. Arbejdet var livsfarligt både for telegrafisterne og deres hjælpere og for gårdens beboere på grund af de tyske pejlevognes dygtige arbejde, og telegrafisterne var ustandselig på jagt efter nye, egnede sendesteder.

Normalt forløb radiosendingen hurtigt og uden problemer. Men en enkelt gang var der dog tilløb til panik. Toget fra København havde været forsinket, og holdet ankom alt for sent til gården. I en fart skulle antennen rigges til i de store æbletræer i haven, mens ”Joseph” gjorde klar til at få kontakt med England. Så lød der pludselig høje råb og larm fra haven. I et af træerne sad en rasende uglemor, i et andet hendes to lige så ophidsede unger. De kæmpede med næb og klør mod radiofolkenes forsøg på at få antennen placeret, og der gik kostbar tid med at skræmme ungerne væk og få rigget til. Gården blev herefter kaldt ”Uleggården”.

Modstandsarbejde

2. påskedag, den 10. april 1944, var Laurits Andersen til middag hos Falck-lederen, sekondløjtnant Ejnar Arboe-Rasmussen i Roskilde, da der blev ringet fra Slagelse om ”hjælp til en sygetransport”. De tog sammen af sted i en ambulance og fik samlet 3 amerikanske flyvere op. I løbet af natten fik de dem anbragt hos politifolk i Roskilde. Siden augustoprøret 1943 og regeringens afgang var det lettere for folk, ansat i det offentlige, at lave undergrundsarbejde, nu der ikke længere var nogen dansk regering at være ”ulydig” imod. Også jødeforfølgelserne i oktober bragte mange i kontakt med modstandsbevægelsen.

Da tyskerne den 19. september 1944 arresterede det danske politi, var Roskildebetjentene så heldige at blive advaret, og mange af dem gik straks under jorden og blev aktive i modstandsbevægelsen. Våbenmodtagelser og -transporter tog et vældigt opsving, og selv om der af samme grund blev holdt igen med sabotagen, gjorde den store aktivitet det for farligt at sende fra ”Uleggården” den sidste del af krigen. Til gengæld blev der brug for gården i mange andre sammenhænge.

De roskildebetjente, som gik ind i modstandsbevægelsen, organiserede sig i grupper med hver sin leder. Som fælles leder fungerede i begyndelsen Lykkebo, der havde taget ophold hos Laurits Andersen. Her blev der afholdt et ledelsesmøde, hvor kriminalassistent Otto Bernskov blev leder af ”Politikompagniet”; han blev senere (den 24.2.1945) dræbt af tyskerne på sin illegale bopæl i Himmelev. Lykkebo blev næstkommanderende. Begge boede da hos Laurits Andersen.

Da der kom efterretning om, at tyskerne ville foretage en nærmere undersøgelse af politistationen, besluttede man at tømme bygningen for materialer, så de ikke kom i tyskernes hænder. En lille 4-mands aktionsgruppe med lederne i spidsen mødtes på

gården i Vindinge Lillevang. Herfra cyklede de til Falck, hvor en redder kunne stille en kranvogn til disposition. Aktionen lykkedes, og der blev ikke brug for de 7,65 mm pistoler, de hver især var udstyret med.

Lykkebo havde fået selskab af Regner Clausen hos Laurits Andersen, og under aftensmaden blev de en dag hentet af en falckmand fra Ringsted for at bistå ved en af de mange våbenmodtagelser i Hvalsøskovene. Da de ikke kunne få gang i en af kriminalpolitiets personvogne, som stod i Laurits Andersens lade, måtte de cykle til stedet. Våbnene blev nedkastet som planlagt, men indsamlingen og borttransporten blev meget besværlig og risikofyldt. Dagen efter fik Lykkebo den ureglementerede ide at hente nogle af våbnene i Aunstrup, så politigrupperne fik del i ”byttet”. Han fik startet vognen i laden og hentede våbnene ”hjem” til Lillevang. ”I det hele taget ikke alene brugte vi, men misbrugte groft stedet – både til opholdssted, benzindepot, våbendepot, kontaktsted m.m., og det var faktisk utroligt, at det gik godt”, mente Regnar Clausen.

I januar 1945 blev gruppen bag det lokale, illegale blad ”Roskilde Kurieren” ”stukket” til gestapo. Den 27. januar gik jagten på gruppens medlemmer ind, og én af dem, den 18-årige journalistelev, Jørgen Arboe-Rasmussen – falcklederens nevø – nåede efter en dramatisk flugt ud til Laurits Andersen i Lillevang, hvorfra han samme dag kom til København. Her blev han den 5. februar 1945 udpeget af stikkeren på Kongens Nytorv og skudt af gestapo.

Så sent som de sidste dage af besættelsen var der brug for gården i Lillevang. En af de betjente, som var blevet taget af tyskerne og sendt i koncentrationslejr i Tyskland, blev i det tidlige forår 1944 hentet af en af Folke Bernadottes hvide busser. Under et stop i Osted flygtede han og søgte tilflugt hos Laurits Andersen, hvor han afventede befrielsen.

Desværre har Laurits Andersen ikke efterladt sig oplysninger fra besættelsestiden, så vi ved ikke, hvilke overvejelser han – og hans hustru – gjorde sig om det hele. Måske har de blot ”gjort det, der var brug for” – som mange andre anonyme under besættelsen.

Helge Land Hansen, Vindinge Lokalhistoriske Forening

Materiale: Jørgen Hæstrup, Kontakt med England (1954)

Tage Fischer Holst, Gør, hvad du ikke tør (1965)

Henning Bjørn Larsen, Roskilde Amt under besættelsen (Hist. Årb. For Rosk. Amt 1990)

Regner Clausen, Roskilde Politi efter 19.9.44 (Dagbl. Sept.-okt. 1994)